

րոյ որիւոյ մինչև ցօրն ցայն, յորժամ արբից զնա նոր յարքայութեան Աստուծոյն: Անշուշտ Յիսուս կը յայտնէ թէ Իր վերջին ընթրիքն էր զոր կ'ընէր երկրի վրայ. ապա յայն խօսքը անկատար կը ծնայ եթէ չխորհրդածնէք անոր շարունակութեան վրայ: Յիսուսի մտքին մէջ կայ երկնային և յետ Մահուան զբաղմունք մը. շնորհիւ մը, վերադարձում մը Իր աշակերտներուն հետ, ինչպէս P. Dearmer ըսած է. «Ուր պիտի խմենք նոր տեսակի գինի մը աւելի լաւ աշխարհի մը մէջ քան այս աշխարհը»: Մատթէոսի յատկանշական զննդ ձեռք (ԻՋ. 29) հաստատումը Յիսուսի մտքին մէջ, կ'օժանդակէ վերամիացման նոր Թագաւորութեան մէջ:

Ծառակ է հետեւաբար որ Յիսուս կը հաւատար թէ Իր մահով որոշ փոփոխութիւններ պիտի զարգանային և շուտով մեծ գէպք մը պիտի պատահէր: Արքայութիւն Աստուծոյ եկեալ զօրութեամբ ինչ կը նշանակէր. կամ աշխարհի վերջը, կործանում, դատաստան և նոր ստեղծագործում, և կամ հոգեկան զօրութեան հեղումը որ պիտի գոյացնէր Քրիստոնեայ շարժումը և սկիզբ զնէր մարդկային պատմութեան նոր դարաշրջանի մը: Այս երկրորդ անկախութեան առաւելութիւնը այն է որ Եաշխուլութեան արդիւնքը նոյնիսկ եղաւ սկիզբը Յեղեցեցոյ գոյութեան:

Եզրակացնենք ըսելով որ Յիսուս նոր մեկնաբանութիւն մը տուաւ Թագաւորութեան և յայտարարեց անոր ցերեկայութիւնը. թէ և ան «ի ներքս ի մեզ է և սակայն միայն իր սաղմնային վիճակով, այսինքն՝ Նոր Կեանքով՝ Իր խաչելութեամբ.

Նոր Ժողովուրդով՝ «Մի՛ երկնէիք, հոտ փոքրիկ».

Նոր Խաբաբեցանով՝ Ս. Հոգւոյ գալըստեամբ:

Լոմոն 2011-ին ՎՐԴ. ԱՐՁՈՒՄԱՆԵԱՆ
(Շարունակելի՛ 2)

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ԱՒԵՏԱՐԱՆ ԸՍՏ ՄԱՐԿՈՍԻ

(ԺՁ. 9-20)

Վիեննայի Յուշարձան Գրական Ժողովածոյին մէջ, հրատարակուած 1911ին, Հ. Գետրու Ֆէրնանթէս յօդուած մը ունի «Մարկոսեան Աւետարանի ԺՁ. 9-20 Հաւանքները Հայոց Քոմս Խորագրուած, ուր կը ներկայացնէ յիշեալ համարներուն զէորս զանազան թարգմանութիւններ, և ապա կ'աւելցնէ. «Այսչափ մեր ծանօթութեան հաշած ձեռագիրներու պատկերը: Անշուշտ աւելի մանրաքնին հետազոտութիւնք հարուստ Մատենադարաններու մէջ, այսպէս էլ միտման, Սերուսաղէմի և Վիեննայի, կրնան գտնուիլ երկրորդ և անգործող թարգմանութեանք օրինակներ յիշեալ հանելու (էջ 373):

Արդարեւ նոր փոփոխակ մը երևան եկաւ Ս. ԱՄՈՂՈՅ Ք. 3059 ձեռագրին մէջ, երբ առջի տարի ամերիկացի հայագետ Ռոմ. Erroll F. Rhodes կը զբաղէր Վանուցո Ձեռագրատան նոր Կառկարաններուն քննութեամբ:

Վերոյիշեալ ձեռագիրը, օրինակուած էին թուրքի վրայ, բոլորովով, կը բաղկանայ երկու ուրոյն մասերէ. առաջինը կը պարունակէ չորս Աւետարանները, իսկ երկրորդը, տարբեր գրչէ, ծաւու ընթերցումներ, Գործք Առաքելոցէն և Կաթողիկէ Թուգթիւն, Յինանց շրջանին համար:

Յեռնագոյն յիշատակարանէ մը, որ կը գտնուի Յովհաննէս Աւետարանին վերջը, կը հասկցուի թէ 1351 թուականին ձեռագիրս գերուած է և բերուած Մերտին, և գնուած Գարոն Հեթում անուն անձի մը կողմէ: Ահաւասիկ այդ յիշատակարանը.

«Ի թուիս Հաւոց ԳՃ գերեցաւ Աւետարան» և բերաւ Մերտին քաղաք և գնեաց Գարոն Հեթում. մեղաց թողութիւն խնդ[ը]ցեցք (էջ 377):

Ձեռագրիս նախնական յիշատակարանները, որոնք կ'ենթադրենք թէ գոյութիւն

ունէին, ինչպէս նաև հոս ու հոն քանի մը թերթեր, ինկած կորած են:

Աւետարանական հատուածներուն կից նշանակուած են Ամոնեան հին բաժանման համարաթիւերը: Մարկոսի Աւետարանին վերջին հատուածը ունի ՄԼԳ [= ԺՁ. 8], որուն անմիջապէս կը յաջորդէ հետեւալ փոփոխակը, որ Հ. Գ. Ֆէրհաթեանի հրատարակած 4 օրինակներէն տարբեր և շահեկան թարգմանութիւն մը կը ներկայացնէ:

Աւելի իբրեւ յարեալ ի մեռելոց, յաւառջնում միաշարաթւոյն ի վազարդեայն, երեսցաւ նախ Մարիամ Մազգաղենացւոյ, յորմէ հանեալ էր այս և թիւ:

Աւ նորա երթեալ պատմեաց, որոց զհետ նորա շրջեալ էին յառաջագոյն, որք զգային և լային զնա:

Աւ նոքա իբրեւ լուան եթէ կենդանի է, և տեսաւ ի նմանէն, շուատտաին նմա, զի համարէին թէ տեսիլ ինչ ետես:

Աւ յետ այսորիկ երկուց ի նոցանէ այլովք. կերպարանաւք երեսցաւ Յս. որ երթալին յազարակ:

Աւ նոցա գնացեալ պատմեցին այլոց եթէ տեսաք մեք զՏէր, և ոչ կամեցան և ոչ նոցա հաւատաւ:

Ապա յետ այսորիկ բազմեցելոցն ընդ ինքեան մտաւանդիցն երեսցաւ, և նախատեսաց զանհաւատութիւն նոցա և զխտատարութիւնն:

Այլ որք տեսին զնա յարեցեալ ի մեռելոց ոչ հաւատացին:

Աւ ասէ ցնոսա, գնացէք այսուհետեւ ընդ աշխարհ ամենայն, քարոզեցէք զաւետարանն արքայութեան իմա. որ հաւատաւ յիս և մկրտեսցի, կեցցէ. և որ ոչ հաւատասցէ գոտապարտեսցի:

Աւ նշանք հաւատացելոց այսոքիկ զհետ երթիցեն:

Յանուն իմ գնա հանցեն, և լեզուս

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՎԱՆԲԵՐ

ԳԱՅԼՈՒ ԱՆԱՊԱՏ

ԿԱՄ

ՋԵՐՄԱՂԲԻՒՐ ՎԱՆԲ

ՏԵՂԱԳՐԱԿԱՆ. — Գայու Անապատը կամ Գայու Վանքը կը կոչուէր նաև Ջերմաղբուր — երբեմն գրուած Գերմաղբուր — Վանք և կը գտնուէր դաշտային Կիլիկիոյ մէջ, Սիս քաղաքին մօտ: Եկեղեցին կը կոչուէր Ս. Աստուածածին:

ՊԱՏՄԱԿԱՆ. — Ակների Վանքին նման Գայու Վանքին ևս հիմնադրւր կը համարուի Մեծն Լևոն (1186—1219). — Սիսուան, էջ 537:

Այս Վանքին մասին մեզի հասած տեղեկութիւնները շատ ցանցառ են դժբախտաբար: Այսպէս,

Ջերմաղբուր Վանքի Վարդապետներէն Գրիգոր մասնակցած է Սիսի (1307) և Ատա. նայի (1316) ժողովներուն:

Հոս Լևոն Դ. (1320—1342) դաստառն մը հաստատած է (Սիս., 547: Խաչիկեան,

նորա խաւեսցին, և ձեռաւք աւան բարձցեն:

Աւ թէպէտ և մահկանացու ինչ դեղս արբցին ոչ փնասեսցէ նոցա, և ձեռս գիցեն ի վերա հրանդաց և բժշկեսցին:

Աւ յետ այսց բանից, և աւուրց բաղմաց, վերացաւ Յս. ի նոցանէն յերկինս և նստաւ ընդ աջմէ Աստուծոյ:

Իսկ նոքա ելեալ քարոզեցին ընդ աշխարհ ամենայն, Տեառն գործակից լինելով, և զհոգի սուրբ տալով նոցա, և զշնորհն հաստատելով ի ձեռն զհետ եկելոց նշանացն, զաւրութեամբ Տեառն ի փառս նորա (էջ 179բ—181բ):

ՆՈՐԱՅՐ ԵՊՍ.